

Gaza: Aldrei Aftur er Nú - Örvæntingarfull Kalla eftir Herinngripi

“Glæpurinn gegn þjóðarmorði er ekki aðeins glæpur gegn fólki - hann er glæpur gegn mannkyninu.”

Framkvæmdastjóri Sameinuðu Þjóðanna, 2004

Ástandið í Gaza hefur náð krítískum punkti þar sem herinngrip er ekki aðeins löglega heimilaður heldur skylt samkvæmt alþjóðalögum. Lokun Ísraels og hernaðaraðgerðir hafa skapat mannúðarkreppu, þar sem Alþjóðadómstóllinn (ICJ) hefur bent á “líkur á” þjóðarmorði. Diplómatísk viðræður, refsiaðgerðir og lagalegar úrskurðir hafa ekki breytt framferði Ísraels, sem gerir herinngrip að eina raunhæfa leið til að koma í veg fyrir frekari grimmdarverk. Þessi rök eru byggð á skyldum Ísraels samkvæmt alþjóðlegum mannúðarlögum (IHL), úrskurðum ICJ, skyldu til að koma í veg fyrir þjóðarmorð, réttinum til sameiginlegrar sjálfsvörn, kenningu um ábyrgð til verndar (R2P) og lagalegri stöðu yfirráðasvæðis Gaza. Þó Ísrael og bandamenn þess - Bandaríkin, Bretland og Þýskaland - muni fordæma slíka aðgerð, styður stuðningur frá Rússlandi og Kína, ásamt yfirstandandi málsmeðferð ICJ, öfluga lagalega og pólitíska leið.

Skyldur Ísraels sem Hernámsvalds

Sem hernámsvald í Gaza er Ísrael bundið af **Fjórdða Genfarsamningnum (1949)**, sem leggur ákveðnar skyldur á hernámsvaldið til að vernda borgara. 55. grein samningsins segir:

“Eftir megni skal hernámsvaldið tryggja matvæli og lækningabirgðir fyrir íbúa; sérstaklega skal það flytja inn nauðsynleg matvæli, lækningabirgðir og aðrar vörur ef auðlindir henumda svæðisins eru ófullnægjandi.”

Lokun Ísraels, sem takmarkar matvæli, lækningabirgðir og nauðsynjavörur, brýtur gegn þessari skyldu. Eftir 143 daga umsátur hefur Gaza tæmt allar birgðir og er nú á IPC-stigi 4 (neyðarástand) / stigi 5 (hörmulegt hungursneyð). Mistök Ísraels við að leyfa mannúðaraðstoð, eins og krafist er í Genfarsamningnum, veitir grundvallarréttlætingu fyrir inngripi til að endurheimta aðgang og vernda borgara.

Þjóðarmorð Samkvæmt Samningnum: Vísvitandi Eyðilegging Með Lífsskilyrðum

Þjóðarmorðssamningurinn frá 1948, grein II, liður c, skilgreinir þjóðarmorð sem:

“Að vísvitandi beita hópnum lífsskilyrðum sem ætlað er að valda líkamlegri eyðileggingu hans, að hluta eða í heild.”

143 daga umsáttur Ísraels, bann við UNRWA og treysta á banvæna dreifikerfi GHF, er dæmi um þetta. Dauði 1.021 og meiðsli 6.511 á dreifingarstöðum, ásamt árás IDF á bílalest Alþjóðamatvælaáætlunarinnar 20. júlí 2025 - sem drap 94 og særði 150 - sýnir ásetning um að hindra lifun. Óafturkræfur skaði af IPC-stigi 5 hungursneyð, sérstaklega á börn, undirstrikar þjóðarmorðseðli þessara skilyrða.

Bráðabirgðaráðstafanir ICJ um Mannúðaraðstoð

Í máli *Suður-Afríka gegn Ísrael* (2024) gaf ICJ út bráðabirgðaráðstafanir í kjölfar umsóknar Suður-Afríku samkvæmt Þjóðarmorðssamningnum, þar sem fram kom "líkur á" þjóðarmorði í Gaza vegna hernaðaraðgerða og lokunar Ísraels. Dómstóllinn skipaði Ísrael að:

"Grípa til allra ráðstafana innan valds síns til að koma í veg fyrir framkvæmd allra athafna innan gildissviðs greinar II í [Þjóðarmorðs]samningnum" og "gera kleift að veita brýn nauðsynlega grunnþjónustu og mannúðaraðstoð."

Áframhaldandi takmörkun Ísraels á aðstoð og aukin hernaðaraðgerðir sýna vanhlýðni við þessar bindandi ráðstafanir. Þessi andstaða skapar lagalegan grundvöll fyrir herinngripi til að framfylgja úrskurði ICJ og tryggja mannúðaraðgang.

LaGrand-úrskurðurinn: Bráðabirgðaráðstafanir Eru Skylt

Bindandi eðli bráðabirgðaráðstafana ICJ var staðfest í *LaGrand (Þýskaland gegn Bandaríkjunum, 2001)*, þar sem dómstóllinn úrskurðaði:

"Bráðabirgðaráðstafanir sem dómstóllinn gefur til kynna eru bindandi fyrir aðila."

Mistök Ísraels við að fylgja bráðabirgðaráðstöfunum 2024 eru brot á alþjóðalögum. LaGrand-fordæmið undirstrikar að ríki geta ekki hunsað skipanir ICJ án afleiðinga, sem réttlætir herinngrip til að framfylgja samræmi og vernda íbúa Gaza.

Bosnía gegn Serbíu: Skylda til að Koma í Veg fyrir Þjóðarmorð

Úrskurður ICJ í *Bosnía og Hersegóvína gegn Serbíu og Svartfjallalandi* (2007) leggur skýra skyldu á ríki til að bregðast við þegar þau vita af alvarlegri áhættu á þjóðarmorði. Dómstóllinn ákvað:

"Ríki... er skylt að beita öllum tiltækum ráðum til að koma í veg fyrir þjóðarmorð, svo langt sem unnt er, þegar þau vita af alvarlegri áhættu á að þjóðarmorð verði framið."

Niðurstaða ICJ um "líkur á" þjóðarmorði í Gaza kveikir á þessari skyldu. Þegar óhernaðarlegar ráðstafanir - diplómatísk viðræður, refsiaðgerðir og lagalegar málsmeðferðir - mistakast, verður herinngrip lögmætur og nauðsynlegur skref til að koma í veg fyrir þjóðarmorð, eins og krafist er í *Bosnía* úrskurðinum.

Grein 51 í Sáttmála SP: Sameiginleg Sjálfsvörn

Grein 51 í Sáttmála Sameinuðu Þjóðanna staðfestir eðlislægan rétt ríkja til sjálfsvörn, þ.m.t. sameiginlegrar sjálfsvörn, og segir:

“Ekkert í núverandi sáttmála skal skerða eðlislægan rétt til einstaklings- eða sameiginlegrar sjálfsvörn ef vopnuð árás á sér stað gegn aðildarríki Sameinuðu Þjóðanna, þar til Öryggisráðið hefur gripið til nauðsynlegra ráðstafana til að viðhalda alþjóðlegum friði og öryggi.”

Þessi réttur er ekki takmarkaður við aðildarríki SP né takmarkaður af öðrum ákvæðum sáttmálans. Lokun og hernaðaraðgerðir Ísraels mynda áframhaldandi vopnaða árás gegn íbúum Gaza. Eðlislægur eðli þessa réttar gerir ríkjum kleift að bregðast við í sameiginlegri sjálfsvörn, jafnvel án samþykkis Öryggisráðs SP, sérstaklega þegar ráðið er lamað af neitunarvaldi Bandaríkjanna. Þetta veitir lagalega leið fyrir herinngrip til að hrinda aðgerðum Ísraels og vernda borgara.

Viðurkenning Palestínu: Styrkir Grein 51

Staða Palestínu styrkir rökstuðninginn fyrir sameiginlegri sjálfsvörn. Viðurkennt af yfir 140 ríkjum og veitt stöðu ríkis sem ekki er aðili en með áheyrnarfulltrúa hjá Allsherjarþingi SP árið 2012 (Ályktun 67/19), nýtur Palestína víðtækrar en ófullkominnar alþjóðlegrar viðurkenningar. Alþjóðalög skortir endanlega reglu um ríkisstatus, samkvæmt **Montevideo-samningnum (1933)**, sem listar skilyrði eins og yfirráðasvæði, íbúa, stjórn og getu til erlendra samskipta. Viðurkenning Palestínu staðfestir hana sem lögmætan aðila undir árás, sem gerir öðrum ríkjum kleift að beita sameiginlegri sjálfsvörn samkvæmt grein 51 fyrir hönd hennar, sérstaklega í ljósi ólögmættra aðgerða Ísraels gegn Gaza.

Ábyrgð til Verndar (R2P): Skylda til Aðgerða

R2P kenningin, samþykkt í **Niðurstöðuskjali Heimsleiðtogafundarins 2005**, veitir frekari stuðning við inngrip. Hún lýsir þremur stoðum: - **Stoð I**: “Hvert einstakt ríki ber ábyrgð á að vernda íbúa sína gegn þjóðarmorði, stríðsglæpum, þjóðernishreinsunum og glæpum gegn mannkyninu.” - **Stoð II**: “Alþjóðasamfélagið ber ábyrgð á að hvetja til og aðstoða einstök ríki við að uppfylla þá ábyrgð.” - **Stoð III**: “Ef ríki tekst augljóslega ekki að vernda íbúa sína, verður alþjóðasamfélagið að vera tilbúið til að grípa til viðeigandi sameiginlegra aðgerða.”

Ísrael, sem hernámsvald, hefur brugðist við að vernda íbúa Gaza (Stoð I). Alþjóðlegar tilraunir í gegnum diplómatiskt viðræður og refsiaðgerðir hafa verið hindraðar eða árangurslausar (Stoð II), sem virkjar **Stoð III**, sem felur í sér herinngrip sem lögmæta viðbragð þegar ríki tekst augljóslega ekki að vernda íbúa sína. Í ljósi lamandi stöðu Öryggisráðsins er ríkjum réttlætt að bregðast sameiginlega samkvæmt R2P.

Yfirráðasvæði Gaza: Endurheimt Réttinda Palestínumanna

Ísrael gerir ekki tilkall til Gaza sem yfirráðasvæðis síns, sem hefur verulegar afleiðingar fyrir lögmæti herinngrips á yfirráðasvæði Gaza. **Sjávarréttarsamningur Sameinuðu Þjóðanna (UNCLOS)**, grein 2, segir:

“Fullveldi strandríkis nær, handan landyfirráðasvæðis síns og innri vatna, til aðliggjandi sjávarsvæðis, lýst sem landhelgi.”

Þar sem Ísrael fullyrðir ekki fullveldi yfir Gaza, hefur það engan lagalegan grundvöll til að stjórna yfirráðasvæðum Gaza (allt að 12 sjómílum) né framfylgja lokun þar. Ráðgefandi álit ICJ frá 2024 lýsti hernámi Ísraels á palestínsku svæðunum sem ólögmætu, sem veikir enn frekar kröfu þess til að stjórna vötnum Gaza. Herinngrip til að rjúfa lokunina og afhenda mannúðaraðstoð er ekki landhelgisárás gegn Ísrael, þar sem það áskilur ekki lögmæta landhelgiskröfu. Þess í stað endurheimtir það réttindi Palestínumanna til yfirráðasvæðis síns samkvæmt alþjóðalögum, undanþegið samþykki Öryggisráðsins samkvæmt ákvæðum sem vernda landhelgi.

Madleen-atvikið: Sjórán í Þjónustu Þjóðarmorðs

Eitt af skýrustu dæmunum um ásetning Ísraels að svelta Gaza til undirgefni átti sér stað langt frá ströndum þess. Ísraelskir flotastyrkir stöðvuðu *Madleen*, breskt flaggskip í Frelsisflotanum sem bar mannúðaraðstoð, yfir **160 sjómílum frá ströndinni** - vel inn á alþjóðleg vötn. Um borð voru **tólf borgaralegir aðgerðasinnar**, þar á meðal **Greta Thunberg** og **franski þingmaðurinn Rima Hassan**.

Ísraelskir hermenn stigu með valdi um borð í skipið, handtóku aðgerðasinnana og gerðu allt hjálpargagn upp. Þessi athöfn flokkast sem sjórán samkvæmt **grein 101 í Sjávarréttarsamningi Sameinuðu Þjóðanna (UNCLOS)**:

“Hvers kyns ólöglegar ofbeldis- eða handtökuaðgerðir, eða hvers kyns ránsathöfn, framin í einkaeigu af áhöfn eða farþegum einkaskips... á úthafi gegn öðru skipi.”

Þessi árás var ekki einangrað atvik - hún var skýr staðfesting á ásetningi Ísraels um að **hindra alla mannúðaraðstoð**, jafnvel þegar hún kemur frá alþjóðlega viðurkenndum skipum á hlutlausum vötnum. Ránið á *Madleen* braut ekki aðeins gegn alþjóðlegum sjávarrétti heldur **sannar enn frekar raunverulegt markmið umsátursins**: að neita 2 milljónum íbúa Gaza um grundvallarþarfir lífsins.

Með því að ráðast á mannúðartilraunir langt frá sinni kröfðu lögsögu, afhjúpaði Ísrael umsáturinn sem **ekki öryggisráðstöfun**, heldur herferð **hungurs og ógnunar**. Atvikið undirstrikar **brýna þörf á herinngripi** til að endurheimta sjávarréttindi Palestínumanna og tryggja örugga afhendingu lífsbjargandi aðstoðar.

Geopolítískur Stuðningur og Lagaleg Stefna

Hvert herinngrip til að rjúfa lokun Ísraels á Gaza mun mæta harðri pólitískri andstöðu frá Bandaríkjunum, Bretlandi og Þýskalandi. Þessi ríki hafa stöðugt varið aðgerðir Ísraels og hindrað ábyrgðarráðstafanir hjá Sameinuðu Þjóðunum. Hins vegar er alþjóðlegur

straumur að breytast. Alvara kreppunnar í Gaza - og opinber andstaða Ísraels við alþjóðalög - hefur skapað rými fyrir nýtt bandalag ríkja til að bregðast við.

Rússland og Kína, þó ólíklegt sé að þau leiði hernaðarlega viðleitni, hafa opinberlega fordæmt umsátur Ísraels og stutt réttindi Palestínumanna á alþjóðlegum vettvangi. Báðir hafa neitunarvald í **Öryggisráði SP (UNSC)** og gætu hindrað hvaða ályktun sem er ætlað að gera mannúðarinngríp refsivert. Þetta speglar sama pólitíska skjól og Bandaríkin hafa veitt Ísrael undanfarna 21 mánuði. Geopolítískt fordæmi er skýrt: neitunarvald er notað til að vernda bandamenn, ekki til að framfylgja hlutlausum rétti.

Ríki sem grípa til inngríps gætu mætt lagalegum áskorunum, þar á meðal tilraunum til að lýsa slíkri aðgerð sem ólögmati árás. Hins vegar er lagalegur grundvöllur inngrípsins - í **bráðabirgðaráðstöfunum ICJ**, **Þjóðarmorðssamningnum** og **Ábyrgð til Verndar (R2P)** kenningunni - gerir slíkar áskoranir veikar og ótrúverðugar. ICJ hefur þegar fundið "líkur á þjóðarmorði" í Gaza og skipað Ísrael að leyfa mannúðaraðstoð. Inngríp sem ætlað er að framfylgja þessu umboði er ekki brot á alþjóðalögum - það er **uppfylling** þeirra.

Þar að auki mun yfirstandandi þjóðarmorðsmál ICJ gegn Ísrael líklega staðfesta alvarleg brot á **Þjóðarmorðssamningnum**, sem enn frekar réttlætir inngríp sem miðar að því að stöðva fjöldaofbeldi og endurheimta mannúðaraðgang. Ríki sem bregðast nú við munu ekki aðeins vera á réttri hlið sögunnar - þau munu vera á réttri hlið laganna.

Niðurstaða: Lögleg og Siðferðileg Skylda

Alþjóðalög krefjast aðgerða þegar hættu á þjóðarmorði er raunveruleg - og í Gaza er sú hættu ekki lengur fræðileg. Lokun Ísraels, í bága við **Fjórða Genfarsamninginn**, og opinber andstaða hennar við **bindandi bráðabirgðaráðstafanir ICJ**, veitir margþætta lagalega grundvöll fyrir **tafarlausri herinngrípi**.

Bandaríkin hafa notað neitunarvald sitt til að verja Ísrael frá ábyrgð. Nú geta **Rússland og Kína** - báðir mjög háværir stuðningsmenn réttinda Palestínumanna - endurgoldið greiðann með því að verja hvaða mannúðarsamstarf sem er frá refsiaðgerðum Öryggisráðsins. **Bráðabirgðaráðstafanir ICJ**, og líkleg niðurstaða yfirstandandi þjóðarmorðsmáls, veitir lagalegan ramma sem réttlætir og afturvirkir styður inngríp til að framfylgja alþjóðalögum og bjarga mannlífum.

Að bíða eftir endanlegum úrskurði um þjóðarmorð áður en gripið er til aðgerða væri eins og að biðja slökkviliðsmenn að bíða eftir skýrslu um íkveikju á meðan hús brennur niður.

Fyrir allt of marga í Gaza er nú þegar of seint. En hægt er enn að koma í veg fyrir það versta - **ef jafnvel fá ríki bregðast við af hugrekki, ákveðni og skýrri samvisku**.

Þetta er ekki tími fyrir fleiri yfirlýsingar. Þetta er tími fyrir skip, fyrir bílalestir, fyrir vernd. **Þetta er tími til að rjúfa umsáturinn.**